

روزنامه نگاری در آفریقای جنوبی

ترجمه: قاسم طلوع

متن حاضر، گزارش اجلاس «فدراسیون بین‌المللی روزنامه‌نگاران» است، که در ۲۱ اوت ۱۹۹۰ در لندن برگزار شده است.

اتحادیه برای اینکه از نژادگرایی خارج شود، خود را ملغی کرده و از آنجایی که طبق قوانین صنعتی و آپارتاید در کشور، تشکل اعضای سیاه و سفید در یک شاخه در درون یک اتحادیه ممنوع بود، اساسنامه خود را عوض کرد، و نام خود را به «انجمن روزنامه‌نگاران آفریقای جنوبی» (SASJ) تغییر داد. این انجمن، در ۱۹۷۸ به IFJ ملحق شد. در کنگره سالانه اخیر در مه ۱۹۹۰، انجمن مذکور نام خود را به SAUJ تغییر داد و از آنجایی که محدودیت‌های نژادی در مورد اتحادیه‌ها لغو شده، SAUJ در حال حاضر در جریان این است که رسماً به ثبت برسد.

هر دو اتحادیه به ایجاد یک جامعه دموکراتیک در آفریقای جنوبی متعهدند و در جنبشهایی که برای نابودی سانسور و تجاوز به حقوق روزنامه‌نگاران صورت می‌گیرد، فعال هستند و برای بهتر شدن شرایط مادی و معنوی کار روزنامه‌نگاران و کارکنان مطبوعات مذاکره می‌کنند.

سازمان جدیدتر مجمع روزنامه‌نگاران دمکراتیک (ADJ) عضو IFJ نیست. در اجلاس ۱۹۸۹ مجمع قرار شد که به یک اتحادیه صنفی تبدیل شود، در حال حاضر طرحی مورد بحث است تا با ترکیب سه سازمان یاد شده، فدراسیون روزنامه‌نگاران و کارکنان رسانه‌ها در آفریقای جنوبی تشکیل شود. به نتیجه رسیدن این مذاکرات موجب خوشحالی IFJ خواهد بود.

فعالیت IFJ در آفریقای جنوبی

IFJ درصدد ایجاد همکاری بین روزنامه‌نگاران آفریقای جنوبی است و در امروزیتر مساعدت می‌کند:

(۱) به هم پیوستن و هماهنگ کردن فعالیتهای SAUJ، MWASA، ADJ در آموزش اتحادیه صنفی،

(۲) ایجاد تسهیلات برای آموزش مهارت‌های رسانه‌ای به منظور غلبه بر جنبه‌هایی از آپارتاید که مانع کسب مهارت کامل توسط روزنامه‌نگاران سیاه می‌شود؛

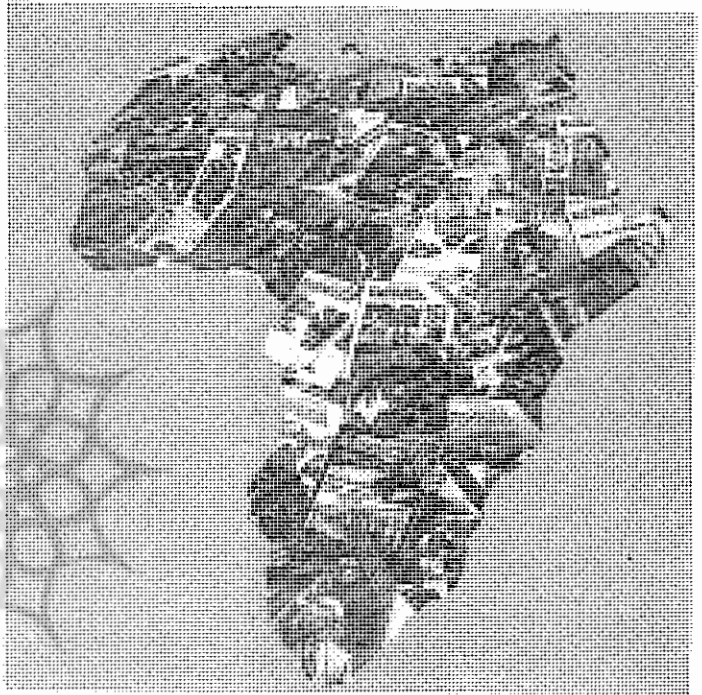
بود. فدراسیون به اصول بنیادی آزادی بیان، آزادی مطبوعات و آزادی دسترسی به اطلاعات پایبند است.

امروز IFJ معرف حدود ۱۷۵/۰۰۰ روزنامه‌نگار است که در ۵۱ اتحادیه صنفی در ۳۹ کشور جهان سازماندهی شده‌اند.

در آفریقای جنوبی IFJ دارای دو عضو همبسته است. که هر دوی آنها اتحادیه‌های صنفی حرفه‌ای هستند. مجمع کارکنان

رسانه‌های آفریقای جنوبی (MWASA) در سال ۱۹۷۴ به عنوان «اتحادیه روزنامه‌نگاران سیاه» (UBJ) شروع به کار کرد و در سال ۱۹۷۷ نام خود را به «مجمع نویسندگان آفریقای جنوبی» (WASA) تغییر داد. در ۱۹۷۸ این مجمع به عنوان یک اتحادیه همبسته عضو IFJ پذیرفته شد. در ۱۹۸۰ به یک اتحادیه صنعتی که کارکنان مطبوعات را نیز سازمان می‌داد، ارتقا یافت و نام کنونی، یعنی MWASA، را پذیرفت. این مجمع در طی ده سال گذشته اقدامات صنعتی و مذاکراتی را انجام داده است، اما در ۱۹ ژوئیه ۱۹۹۰ بود که به عنوان یک اتحادیه صنفی، تحت قانون مناسبات کار ۱۹۵۶ رسماً به ثبت رسید.

اتحادیه روزنامه‌نگاران آفریقای جنوبی (SAUJ)، دومین اتحادیه IFJ در آفریقای جنوبی است. این اتحادیه در سال ۱۹۲۰ به صورت سازمان روزنامه‌نگاران سفید با نام «انجمن روزنامه‌نگاران آفریقای جنوبی» (SASJ) تشکیل شد. در دهه ۱۹۳۰ تبدیل به یک اتحادیه صنفی ثبت شده گردید. در ۱۹۷۷

مقدمه

اعضای گروه کارشناسان آفریقای جنوبی در کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل اعلام می‌کنند که فدراسیون بین‌المللی روزنامه‌نگاران گزارشی را به اجلاس ژنو در ۲۷ ژوئیه ۱۹۸۸، و اجلاس لندن در ۱۴ اوت ۱۹۸۹ تسلیم کرد.

گزارش حاضر جریان اجلاسها و توجه فدراسیون به افزایش اعمال خشونت بی حساب علیه روزنامه‌نگاران و رسانه‌ها در آفریقای جنوبی را بیان می‌کند، در حالی که روند اصلاحات آنقدر کند است که نمی‌تواند محدودیتهای قانونی را که مانع عملکرد مطبوعات کاملاً آزاد می‌شوند، برطرف کند.

فدراسیون بین‌المللی روزنامه‌نگاران (IFJ) فدراسیون بین‌المللی روزنامه‌نگاران یک سازمان غیردولتی است که از طرف سازمان ملل به رسمیت شناخته شده است. IFJ در سال ۱۹۵۲ به عنوان فدراسیون اتحادیه‌های صنفی ملی روزنامه‌نگاران شکل گرفت، و ویژگی اتحادیه صنفی یکی از شرایط اصلی عضویت

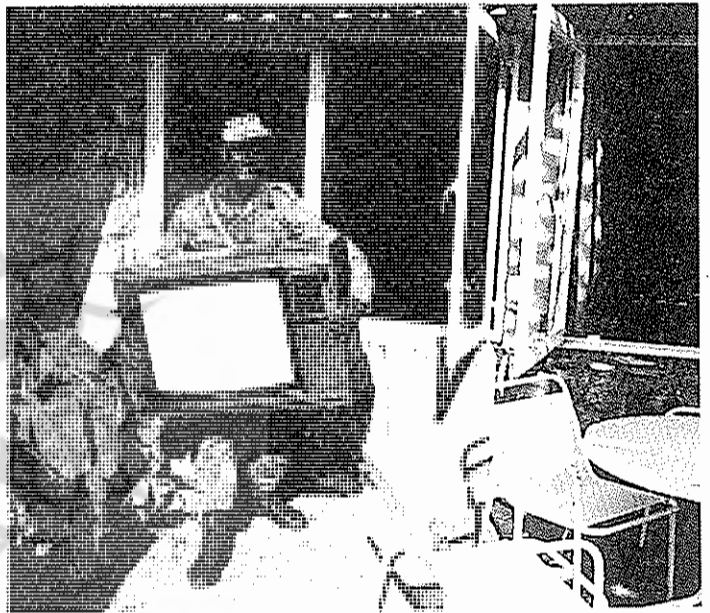
افزایش همبستگی و همکاری بین اتحادیه‌های روزنامه‌نگاران آفریقا، مخصوصاً با همکاران اتحادیه صنفی آنها در آفریقای جنوبی است و قصد دارد ایده‌ها و طرح‌های دقیقی را ارائه دهد تا در کنفرانس سه جانبه آینده سازمان جهانی کار (ILO) در مورد شرایط کاری روزنامه‌نگاران، که از ۲۱ تا ۲۹ نوامبر ۱۹۹۰ در ژنو برگزار می‌شود، از طرف روزنامه‌نگاران آفریقای مورد حمایت قرار گیرد.

آزادی مطبوعات و روزنامه‌نگاران

اوضاع سیاسی در آفریقای جنوبی از زمان آزادی نلسون ماندلا و اصلاحاتی که رییس جمهور کلرک انجام داده، دستخوش تغییرات مهمی شده است. جامعه آفریقای جنوبی اولین گامها را به سمت دموکراسی برمی‌دارد و مسلماً

این امر آثار مستقیمی بر رسانه‌ها دارد.

در ماه مارس، دولت از شورای رسانه‌ها خواست تا ممنوعیت‌های قانونی بر اخبار رسانه‌ها را مورد بازبینی قرار دهد. فعلاً بالغ بر ۱۰۰ قانون ثابت و دست نخورده وجود دارد که مطبوعات را محدود یا ممنوع می‌کند و مانع بزرگی بر سر راه آزادی در آفریقای جنوبی است. سه‌تای این قوانین یعنی قانون دفاع،

قانون پلیس و قانون زندانها، تأثیر خاصی بر چگونگی خبرنگاری و توجه به موضوعات مهم و حیاتی توسط روزنامه‌نگاران دارند. به وجود آمدن حالت فوق‌العاده در هشتم ژوئن. اثرات سریعی بر امکانات خبرنگاری آزاد گذاشت.

در هشتم ژوئن مدیر نشریات، ممنوعیت تمامی نشریات مربوط به دفاع بین‌المللی و صندوق کمک را فسخ کرد.

قانونهای سانسور

در آوریل امسال، آقای گیلبرت مارکوس، یکی از کارشناسان قوانین رسانه‌ها در مرکز مطالعات حقوقی کاربردی (CALS) در دانشگاه ویتواتر سراند^۱ مقاله‌ای با عنوان «روشنگری جدید»^۲ در مورد سانسور نوشت. این مقاله توسط گروه ضد سانسور CALS و SAUS منتشر شد.

او با توجه به قانونهای ثابت سانسور حاکم بر مطبوعات به بیان تغییراتی می‌پردازد که بعد از نطق رییس جمهور دو کلرک در دوم فوریه رخ داده است.

1. Witwatersrand.

2. The New Enlightenment.

رفع محدودیتها افق جدیدی بر روزنامه‌نگاری می‌گشاید:

- کسب و نقل اطلاعات در مورد سازمانهایی که قبلاً غیر قانونی بوده‌اند، اکنون امکان‌پذیر است،

- مطالب تحقیقاتی آکادمیک را که قبلاً غیر قابل دسترسی بودند. اکنون می‌توان نقل کرد؛

- از تعدادی از روزنامه‌ها و نشریات رفع توقیف شده است؛

- مطالب «ویرانگر» و محدود را اکنون می‌توان چاپ کرد، گرچه هنوز هم قانونهای دیگری آنها را محدود می‌کند.

سایر اقدامات

۱) قانون سانسور در شرایط اضطراری، یعنی قانون انتشار مطالب مربوط به اقدامات امنیتی یا اخلاک‌گرا نه یا هر حادثه‌ای که در آن دوران رخ دهد، بدون کسب مجوز لازم، هم اکنون در استان ناتال کسب مجوز در آن حالت فوق‌العاده وجود دارد. اجرا می‌شود. در حال حاضر، اعضای ANC به دنبال رفع حالت فوق‌العاده در ناتال هستند و معتقدند که این حالت موجب کاهش خشونت در آن منطقه نشده است.

۲) حالت فوق‌العاده هنوز در جمهوری - به اصطلاح مستقل - بوتسوانا برقرار است و بالغ بر ۳۰ نفر تحت شرایط غیر عادی در زندانهای بوتسوانا در توقیف به سر می‌برند. ادعا شده که برخی از این زندانیان توسط پلیس آفریقای جنوبی بازجویی می‌شوند. حتی اگر این ادعا هم درست باشد، این مسئله پیش می‌آید که پلیس آفریقای جنوبی با استفاده از حالت فوق‌العاده در بوتسوانا زندانیانی را بازداشت می‌کند که طبق قانون آفریقای جنوبی قادر به این کار نیست. تعداد زندانیانی که به خاطر حالت فوق‌العاده، طبق قانون آفریقای جنوبی در ناتال بازداشت شده‌اند، معلوم نیست.

۳) تاکید کنونی نیروهای ضد سانسور در آفریقای جنوبی، از جمله MWASA, SAUJ, ADJ، گروه اقدامات ضد سانسور، گروه مبارزه برای رسانه‌های آزاد و دفاع از رسانه‌ها، و سایر گروهها، بر قوانین موضوعه بساقیمانده است. SAUJ در اجلاس ماه مه، خصوصاً خواهان افشای قانون انتشارات شد. سانسور بر اساس این قانون. هفته‌هاست که با ممنوعیت نشریات، فیلمها و ویدیوها یا آزادی بعضی از اینها برای بعضی افراد خاص ادامه دارد. بعضی از این ممنوعیتها و نه همه آنها، در مورد مطالب و آثار مبتذل و قبیح است و به نظر می‌رسد که هدف از آنها استحکام مبانی اخلاقی است. بعضی از مطالب سیاسی ممنوع، اکنون آزاد شده است و آزادی کمی در حوزه سیاسی به چشم می‌خورد. با این حال، تمام مکانیسمهای محدود یا ممنوع کردن انتشار برخی مطالب، هنوز هم در این قانون وجود دارد و همه هفته برای سانسور مطالب و آثار به کار می‌رود.

۳) فراهم کردن کمکهای انسانی و قانونی به روزنامه‌نگاران بازداشت شده یا زندانی و به خانواده‌های آنان. صندوق مخصوصی برای کمک به روزنامه‌نگاران آفریقای جنوبی در سال ۱۹۷۸ ایجاد شد تا منابع مالی را که وابستگان و حامیان اتحادیه صنفی برای MWASA و SAUJ فراهم می‌کردند، هماهنگ کند.

همچنین IFJ همکاری نزدیکی با «کنفدراسیون بین‌المللی اتحادیه‌های آزاد صنفی» و وابستگان آن دارد.

برخوردهای سازنده

IFJ برخوردهای بهتر بین روزنامه‌نگاران آفریقای جنوبی و همکارانشان در کشورهای مستقل آفریقای را تشویق می‌کند. در همکاری با اتحادیه روزنامه‌نگاران آفریقای، IFJ در صدد تشکیل کنفرانس مهم سازمانهای روزنامه‌نگاران آفریقای، با عنوان «روزنامه‌نگاران در آفریقا: مبارزه اتحادیه‌ها» می‌باشد. این کنفرانس اصلاً قرار بود در سال ۱۹۸۹ در لوزاکا برگزار شود. اما اکنون قرار است از ۲۱ تا ۲۳ سپتامبر ۱۹۹۰ در حراره برگزار شود. هدف کنفرانس

برنامه ایمنی IFJ

روزنامه‌نگاران هدفهای ساده‌ای هستند. آنها مجبورند برای کسب خبر و رساندن آن به خوانندگان و شنوندگان به محل حادثه بروند. و از رهبران سیاسی، اجتماعی و اقتصادی سوالات گنج‌کننده‌ای را بپرسند. روزنامه‌نگاران سوءاستفاده از قدرت را تقبیح می‌کنند. و یک شهروند نیز می‌خواهد رسانه آزاد و مستقلی داشته باشد تا اطلاعات قابل اطمینان برایش فراهم سازد.

بنابراین، روزنامه‌نگاران نیاز به امنیت دارند. چندسال پیش IFJ شروع به تهیه برنامه‌ای جامع برای امنیت روزنامه‌نگاران کرد. هدف اول برنامه عبارت بود از ایجاد آگاهی نسبت به خطرهایی که خبرنگاران را به عنوان واسطه‌ای

بین حادثه و شهروندی که می‌خواهد از واقعه مطلع شود، تهدید می‌کند.

IFJ یک راهنمای ایمنی منتشر کرده که براساس تجربه‌های خبرنگاران کهنه‌کار خارجی درمورد قدم نهادن به حوزه‌های پرخطر نوشته شده است و اطلاعات مهمی به‌دست می‌دهد. همچنین این راهنما شامل آدرسها و تماسها و یک «کارت کمک» و شماره تلفنهای ضروری است. راهنما به زبانهای انگلیسی، اسپانیایی، فرانسوی منتشر شده است و به‌زودی به زبانهای عربی و روسی نیز منتشر خواهد شد. این کتابچه در مأموریت‌های خطرناک برای روزنامه‌نگاران مفید است اما مهمتر از آن، این است که دولت‌ها، سازمان‌های رسانه‌ها و مقامات بین‌دولتی از روزنامه‌نگاران در کارهای روزانه‌شان محافظت کنند.

نکته اصلی دیگر برنامه، عبارت است از معرفی موضوعات ایمنی در برنامه‌های آموزشی اتحادیه صنفی کنونی که IFJ در قسمتهای مختلف جهان از جمله آفریقای جنوبی، در حال سازماندهی آن است.

(ع) قانون امنیت داخلی، که بسیاری از بازداشتها در آفریقای جنوبی فعلاً براساس آن انجام می‌شود، در حال حاضر موضوع بحث بین ANC و دولت است. جدای از قوانین خشن سازماندهی، از نقطه نظر سانسورگری، قانون امنیت داخلی هنوز شامل بندهایی برای ثبت اسم افرادی می‌شود که نباید از آنها نقل قول کرد. ۱۷۹۰ اسم پاک شده، ولی ۱۵۳ اسم باقیمانده است. بازهم مکانیسمی که با آن افراد را به این شکل به سکوت وادارند، دست نخورده باقی می‌ماند.

(۵) سازمان رادیو تلویزیون آفریقای جنوبی (SABC) با واگذار کردن کمپانیهای تولیدی مهم به مردم، گامهای اولیه را در جهت خصوصی شدن برمی‌دارد. این سازمان، گروهی متشکل از برخی اعضای اداره SABC، افسران ارتش وابسته به اداره جاسوسی ارتش و نماینده M-Net تشکیل داده تا آینده SABC و واگذاری کمپانی تلویزیونی به چند کمپانی روزنامه را مورد بررسی قرار دهند. اعتراضهای جدی نسبت به این گروه صورت گرفته و از آنها خواسته شده است که کار خود را تا وقتی که بحث عمومی در مورد آینده SABC و موضوع خصوصی شدن صورت نگرفته، تعطیل کنند. برخی از مردم خواهان ابقای مالکیت عمومی SABC هستند، زیرا در این صورت است که برنامه‌های آموزشی و فرهنگی امکان تهیه و پخش دارند، ولی در مالکیت خصوصی به دلیل مسایل تجاری چنین کاری صورت نمی‌گیرد. همچنین ANC موضوع حمایت سیاسی را مطرح کرده است تا دسترسی آسان همه نیروهای سیاسی درگیر در مذاکرات و انتخابات را تضمین کند.

خشونت علیه روزنامه‌نگاران

علی‌رغم اینکه بعضی قسمتهای قوانین رسانه‌ها صرفاً روی کاغذ عوض شده و تهیه گزارش از شورشها را اجازه می‌دهد، پلیس اجباراً روزنامه‌نگاران را از صحنه اقدامات نیروهای امنیتی دور می‌کند، در روزنامه‌ها بمب‌گذاری می‌شود، روزنامه فروشها تهدید می‌شوند، و به روزنامه‌نگاران خارجی ویزا داده نمی‌شود.

IFJ اعتراضات زیادی برای مقامات آفریقای جنوبی فرستاده است. آگهیهای زیادی در مورد آزادی مطبوعات پخش کرده و به تعدادی از روزنامه‌های مخالف و رقیب کمک مالی نموده است. همچنین در حال تشکیل شورایی قانونی برای روزنامه‌نگاران است که تحت پیگرد قانونی قرار گرفته‌اند. فهرستی از موارد حمله به روزنامه‌نگاران و روزنامه‌ها توسط IFJ تهیه شده است. این فهرست نشان می‌دهد که هنوز چقدر راه باقی است تا روزنامه‌نگاران امنیت کافی را به دست آورند و مطبوعاتی آزاد و مردمی در آفریقای جنوبی پدید آید.

همچنین IFJ سعی دارد تا به اتحادیه‌های روزنامه‌نگارانی که در حوزه‌های مخاطره‌آمیز هستند، کمک کند تا تسهیلاتی برای ارتباط با فدراسیون و سایر سازمانهای حقوق بشر فعال در زمینه حفاظت از روزنامه‌نگاران، به دست آورند.

نکته آخر برنامه عبارت است از ارائه موضوعات ایمنی در نشستهای بین‌المللی در مورد موضوعات رسانه‌ها و تشکیل کنفرانس روزنامه‌نگاران درمورد موضوع ایمنی در سال ۱۹۹۱. فدراسیون بین‌المللی روزنامه‌نگاران (IFJ) از هرگونه تغییری که موجب بهتر شدن اوضاع و گسترش دموکراسی در آفریقای جنوبی بشود، استقبال می‌کند. اما باید واقع‌بین بسود. درجهانی که سانسور در همه جای آن وجود دارد و تقریباً همه روزه به روزنامه‌نگاران حمله می‌شود، تغییرات یکشنبه صورت نخواهد گرفت. همه نیروهای دموکراتیک در آفریقای جنوبی باید از جان و دل مایه بگذارند تا به دموکراسی واقعی و مطبوعات آزاد برسند. و این همه تلاش نیز نیاز به تشویق و ترغیب فراوان دارد.